

SAMOŁOWKA (37) sb f

Oba a oraz pierwsze o jasne (w tym w pierwszym a 3 r. błędne znakowanie); -łów- (3), -łow- (3); -łów- OrzRozm, PudłFr; -łów- : -łow- Mącz (1:3).

sg N samołowka (12). ◇ G samołowki (1). ◇ A samołowkę (6). ◇ I samołowką (5). ◇ L samołowce (2). ◇ pl N samołowki (3). ◇ G samołowek (3); -ówek (1), -(o)wek (2). ◇ [D samołowk(o)m.] ◇ A samołowki (3). ◇ I samołowkami (1). ◇ du A [cum nm] samołowce (1) *RejPos* 247v.

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. *Pułapka w postaci zamaskowanego dołu; decipula Vulg, Cn; cuniculus Mącz; decipulum Cn (4) : Ządzierzana będzie nogá iego w sídle [...]. Skryta iefth w ziemi ftepicá iego/ á fámołówká iego ná ścielzce. Leop Iob 18/10; Cuniculus, [...] Chód álbo rów pod Ziemią tayemny/ Sámołówká. Mącz 72b; [Była tam dla tych dziwowidzów przed wroty na Rabsztynie samołowka uczyniona. Co gdy kto nie wiedział, niejeden się przestraszywszy, w niej nakąpał. KronMieszcz 122].*

Przen (2) : Słuchayże co iefth fwiát/ iáko gi pímo zowie/ márna omyłká/ łotrowfka iálfkinia/ omylna fámołówká RejPos 317.

Zwrot: »wpaść w samołowkę« (1): gdy obaczył/ iż go woýfko Iágełowe/ y Niemieckie wkoło iáko wieńcem obftąpiło/ wyrozumiał iż nieopátrznie wpađł w Sámołówkę StryjKron 467.

2. *Złe zamiary wobec kogoś, podstęp, zdrada; niewidoczne niebezpieczeństwo (przen); laqueus Mącz, PolAnt; anfractus, dolus, fallacia Mącz; captio Calep (33) : OrzRozm S2; Anfractus iudiciorum, Labirynti/ álbo/ Samołowky/ Sądowne wykręty/ któremi fchitrzáyą drugie w práwie. Mącz 9d, 35b; GórnDworz T6v; Ten wywod nie iefth fłowo Boże/ ále fámołówká rozumu ludzkiego CzechRozm 84v; PudłFr 54; Iurisdictioney Duchowney hámowanie według pífmá iefth fámołówką niezbożną. PowodPr 21 marg; Calep 161b; Więc łobie twarz nabożną zformował y mowkę: Y ná onę odpowiedź vprządł fámołówkę. KlonWor 70; [BusLic 5v].*

[samołowka do czego: Iż pochlebftwo [...] do vpadku Krolá káždego iefth pewną fámołówką WerReguła 113.]

samołowka ku czemu (1): A nic nie iefth ták miłego/ ták przyiázneho nieprzyiácielowi náfzemu fátánowi/ iáko Opíłtwo/ ktory rozumie/ iż iefth wielką fámołówką y sídłem ku zátráceniu duż náfzych. WerGość 204.

samołowka przeciw komu (1): Compolicia [tj. sejmowy projekt zniesienia dziesięcin] iaką fámołówką przeciw Bogu y fługom ie^go PowodPr 23 marg.

samołowka na kogo (10): RejWiz 79v, 83v; Fallaciam invenire, Sámołówkę ná kogo wymyślic. Mącz 482d; GórnDworz C3; Wízákże tym zakonni oni ludzie zwyćiężyć fię niedáli/ y vmrzeć zá prawdę rádzi chćieli. álifz inną na nie fámołówkę náłał Cefarz. SkarŻyw 300. Cf »samołowkę stawiać«.

samołowka czyja [w tym: ai (poss) (3), G pron (1), pron poss (1)] (5): GrzegRóżn D2; Mącz [388]d; CzechRozm A7, 222; SkarŻyw 59; [KrowObraz L4; BusLic 2v; ná tym co Słowo Boże mowi/ przeftawam/ [...] ná twoię [tj. szatana] Rherorikę [!] y fámołowki niedbam. ArtTanat 100].

W połączeniach szeregowych (1): Ad Chrisippi laqueos revertamur, Wróćmy fie záś do Chrifippowych fámołówek/ chytróści/ sídl. Mącz 388d; [Lecz iesli iako o was rozumiem/ Miłósnicy

Mądrości/ prawdy/ proftoty y łkromności: Iešteście nieprzyiaciele vporu/ plotek y wykretow/ łamołowek y łapaczek/ łnádnie prawdę y światłość południową oglądacie/ ktorzy iey teraz maluczko przez łpárę widźicie. *CampWilkow* 59].

W porównaniach (1): [...] niewrociwłzy mi pieniędzy/ brąc mi Státutem Alexandrowym/ iáko łamołowką iáką imienie *OrzRozm* O2; [Abowiem iż ci Antykryłtowego [tj. *papieskiego*] ciáła popierácze łą iáko miedziáne piłzczałki/ zwodzác ludki profte á niewinne s práwey drogi/ á zwábiáiac ie iáko ptaki do łamołowki iego/ á do onych łiatek łwych *KrowObraz* L4].

Zwroty: »samołowkę(-i) stawiać (a. zastawować), narządzać, założyć, zasadzić; samołowka jest postawiona« [*w tym: na kogo, na co* (5)] [*szyk zmienny*] (3:1:1:1;1): dolos struere, Sámołówkę ná kogo nárzádzác/ wymyślić yákoby mógł zdrádzić ószukác. *Mqcz* 422c; [*Bóg*] Dwie tu łamołowce ná nie [*przyrodzenie nasze*] záložyc raczył/ áby ie wždy iáko táko łkromić mógł. *RejPos* 247v; tyfiácmi iest łamołowek záładzono ná człowieká bogátego *RejPos* 264, 248; *CzechRozm* 222; [...] niechcąc łamołowki ná profte ludzi łtáwiác/ ábo kugłárłtwá łprołnego łtroić *CzechEp* 246; *PowodPr* 66.

»w samołowce uwiáznác« (1): mułzą w téy conlequencyéy widoméy/ iákoby w łamołowce iákiéy ci Kácérzowie vwiáznác. *OrzQuin* Aa4.

»w samołowkę(-i) wpaść« (3): Powiedáią przeciwnicy/ że náuká dawna ktorey łie my dzierzimy zgadza łie s Turecką wiárą/ Izafz tu oni łami prędzej w tę łmrodliwą łamołowkę nie wpádną? *SarnUzn* D4, D3; *CzechRozm* A7v.

Wyrażenie: »chytra samołowka« [*szyk* 4:1] (5): Ach niełzczęłna rołpułto/ łwawolo włzeteczna/ Chytrałz to łamołowká ná nas práwie wieczna. *RejWiz* 79v, 83v; *GórnDworz* C3; ktore [*mowy*] nic innego łą iedno chytre łamołowki łzátáńłkie *CzechRozm* 222, A7.

Szeregi: »samołowka i (a, abo) sídło« = *laqueus et rete* *PolAnt* [*szyk* 3:1] (4): iáko teź oni łami łwemi łię łamołowkami ábo sídłami wiázą/ ktore mniemáią žeby nániźłze [!] vczynili. *GrzegRóżn* D2; *BudBib* Is 8/14; *WerGośc* 204; *PowodPr* 66. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»sieni (a. [siatki]) i ([a]) samołowki« [*szyk zmienny*] (1): wdáiem łie łami w niebełpieczeńłtwo w ijch [*kacerzy*] łieci y łamołowki nágládáiac. *SkarŻyw* 59; [*KrowObraz* L4].

KW, (LWil)